

69. Szongott Kristóf — Samosújvár. A magyar-örmény metropolisz. Irásban és képekben. Samosújvár, Todorán 1893 8 IV 2780 pp. 8. J 80.

[Մանկութիւն — Կեդուս նայաքաղաքի զիր եւ ի պատկեր: Կեդուս, ապ. թէնտորնիւն, պատկերապարզ: — Բնագր. «Հանդէս Ամս», 1893, Թ. 8: H. v. Wlislowski: Ethn. Mitt. aus Ungarn, III. 177 ff. — Հմմտ. Նաւ. «Կեդուս նայաքաղաքի զիր եւ ի պատկեր», գրութիւն Վ. Հ. Գ. Գորիկիւսի, «Հանդէս Ամս», 1894, Թ. 1—11:]

70. — — Märchen der Siebenbürger Armenier: Ethn. Mitt. aus Ungarn. III. 88—91.

[Նոյն — Սիւրբաբիւրկիւսի Հայոց արջոյնիւր: — Հմմտ. Նոյն ինքնակերպի սա գրութիւնն ալ՝ Armenische Volksmärchen aus Siebenbürgen. Mutter, Sohn und Drache: Ethnol. Mitt. aus Ungarn, II. p. 218—21, «Ժողովրդական նայ զրոյցներ Սիւրբաբիւրկիւսի»:]

71. Tsch. M. — Saïat Nova, sa vie et ses chansons: Journal of the Royal Asiatic Society, July 1893 pp. 397—368.

[2. Մ. — Սայաթ-Նովա, իր կենսութիւնն եւ իր երգերը: — Գնթ. «Արծ», 1893, Թ. 134:]

72. — — Notes sur la Mythologie armén. Lond. 1893, 8° 24 pp. (Նախ ի Trav. Cong. Or. Lond. II 822—825.)

[Նոյն — Հայոց զիջաբանութեան վրայ տեղեկութիւնք:]

73. — — The Shrumph Collection of Armenian Books: Journal of the Royal Asiatic Society, 1893, p. 699—716.

[Նոյն — Շրումֆի նայիւրն զոց նայաքածոյն: — Հայաքածոյս այժմ յիշեալ քննիչութեան ստադուսներն է:]

74. Ter-Mikelian A. — Der kritische Werth römischer Literatur über die arm. Kirche: Z. f. wiss. Theol. Jahrgang XXXVI. II, 4, p. 598—627.

[Տէր-Միքէլեան Ա. — Հայ եկեղեցւոյ նկատմամբ եղած ռոմէական մատենագրութեան քննադատական արժէքը:]

75. Ter-Mikhelean K. — Die Paulikaner im byzantinischen Kaiserreiche und verwandte ketzerische Erscheinungen in Arm. Leipzig 1893. 8° XII 163 pp.

[Տէր-Միքիլեան Կ. — Պաւլիկեանք քիզանդական կայսրութեան մէջ եւ ազգակից աղանդի ի Հայոս: — Բնագր. «Նոր-Դար», 1893, Թ. 204. Funk, ի թերթին Theologische Quartalschrift für Tübingen.

— Ստոր մասն է սա գրութիւնը Die griechischen Quellen über die Paulikaner. Leipzig 1893. 8° pp. 40. «Թուական արդիւրք Պաւլիկեանք նկատմամբ», Գնթ. «Հանդէս Ամս», 1893, Թ. 11:]

76. Teza E. — Nemesiana, sopra alcuni luoghi della «Natura dell' Uomo» in Armeno. Nota. Roma, 1893, 8° p. 13 (Rendiconti della R. Accad. dei Lincei 1893, II, 3—16.)

[Տէզա Ե. — Նեմեսիականք: Դիտողութիւն նայելի «Թաղաք ընդութեան մարդոյն» գրութեան քանի մը տեղեկաց վրայ: — Գնթ. «Հանդէս Ամս», 1893, Թ. 11:]

77. — — Dell' «Essaemero» di Giorgio Pisdie, secondo la antica versione armena. Roma, typ. d. R. Accad. dei Lincei 1893. 8° 20 pp. (Rde. Lincei 1893, p. 277—299.)

[Նոյն — Պիսիդիայի Վեցօրէի վրայ ըստ ինչ նայ թարգմանութեան:]

78. — — La Storia dei Vardaniani di Eliseo nella nuova edizione di Mosca, Roma 1893. 8° pp. 12. (Rde. Lincei 1893, p. 397—409.)

[Նոյն — Նիկիէի Պատմութիւն Վարդանանց ըստ նոր յրատարակութեան Մոսկուայի: — Գնթ. «Հանդէս Ամս», 1893, Թ. 11:]

79. — — Delle sentenze morali di filosofi greci scelte e tradotte da Armeni. Roma. 1893. 8° 22 pp. (Rde. 1893. p. 375—396.)

[Նոյն — Սուսք քարոյականք յոյն Փիլիսոփայից թաղուանոյ թարգմանեալ ի Հայոց: — Թրգմ. «Բագմաշէտ», 1894, Թ. 1, 2, 3. Գնթ. «Հանդէս Ամս», 1893, Թ. 11 եւ 1894, Թ. 5:]

80. Τζολακίδης, Δ. Ι. Χ. — 'Η παρ' Ἀρμενίου περὶ θήμερος ἡγορία 'Αρατ' ἄβορατ': Ἑκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια, XIII, 13 ff.

[Շոյաքիտի Դ. — Հայոց ինքզօրնայ Առաջաւորաց պաշտօն վրայ:]

81. Trauscaukasia. Ժողովուածոյ վիճակագրական տեղեկութեանք ի վերայ ազգաբնակչութեան Անդրկովկասի քաղաքած 1886ի գերդաստանական ցուցակներէն, յրատարակուած իրանմաւ Կովկասի քաղաքներէն վարչութեան պետի՝ Անդրկովկասի պետական Յանձնաժողովոյ կողմէն (ռուսերէն): Տի. 1893. — Բնագր. Krahmer: Globus LXIV, 251; W. Henckels: Ausland 1893, Nr. 48, p. 767; N. v. Seidlitz: Peterm. Mitth. 1893, Literaturberichte p. 162 ff.

82. Vetter P. — Moses von Khoren: Kirchenlexicon (Freiburg, Herder) VIII (1893), 1955—63.

[Փէթթէր Ս. — Մոսէ Նորնայի: — Թրգմ. «Հանդէս Ամս», 1893, Թ. 12:]

83. — — Das Buch des Mar-Abas von Nisibis: Festgruss Roth (1893), p. 81—88.

[Նոյն — Մար-Աբասայ Մնթնացւոյ զիջըք: — Թրգմ. «Հանդէս Ամս», 1894, Թ. 1: Հմմտ. Նաւ. «Արծազանք», 1894, Թ. 14—16:]

84. Zahn Th. — Forschungen zur Geschichte des neutestamentlichen Canons und der altkirchlichen Literatur. V. 2: Seeberg R., die Apologie des Aristides etc. Leipzig 1893. 8° 437 pp.

[Ճան — Բնութիւնը Պատմութեան Կանոնի նոր Կոստակարսի եւ Հին եկեղեցական Մատենագրութեան: Հատագրութիւն Արիստիդէս, ի Դ. Սէքերիէ:]

ՔԱՆԱՍՏԵՂԵՐԱԿԱՆ

ՍԵՂԵՐԵՆԵՐԱԿԱՆ ՊԵՐՍՈՆՆԵՐ

6. Արտաւար:

(Հարմարութեամբ Եւ Սեղ.)

Եւսեփ-Պէտրոս Ներկայացուցիչն է Բաղ-բոս գիւնոյ աստուածք. այս նշանակութեամբ՝ սովորաբար իբրեւ ամեթուս ոսկեհեր պատանի մը կը ներկայացուի, բլուրը որ թմաւորեւէ պսակ մը, ձեռքը ալ Ասնդարամտի Նիդալը (thyrsos) պատեալ ուռնովք որթոյ. ծայրն ալ շոճւոյ պիտակ:

Արտաւարը կը ներկայացընէ դեռահաս Զահայաւոր մը, որուն գլխոյն վրայ բոյիկ մը կը շողայ եւ որովհետեւ արուեստը բնութեան նմանող է, նոյն Զահայեան խոխի՝ բնութեան

աստուծոյն պատկերը ձեռքը կը կրէ: Բուրբոսիքը կը տեսնուին գեղարուեստից գործիչները:

Արեւաբաշտ-Ռէնը ալ ունի իւր այլաբանական պատկերը, ու է Պան (Pan) Տոմուտն աստուածը: Այժմոսն Պանը կ'երեւայ այժի եղջերիկներով, ուստը վրայ այծնի մը ձգած, ձեռքը պանարինգ մը (Bûte de Pan, fréteau) եւ հոգուական ցուպ: Քոմբերը կը տեսնուին այժ ու ոչխար, որ կ'արածուին:

Բաւադիշտ-Ռէնը կը ներկայացընէ դասինպսակ Ապոլոն կամ Մուսայ մը քնարաւ: Աւելի ծանաշելի կ'ըլլայ Տին կամ Նոր անուանի բանաստեղծներու երկերը քովը գնելով: Ռափայէ վատիկանեան պալատին Ատենի սենեկին (Stanza della Segnatura) ձեղունը նկարած է բանաստեղծութիւնը՝ իբրեւ դասինպսակ թեւաւոր կին մը, կրնազօյն կապուտակ հանդերձիք: Թեւեւ, աստղասփիւռ թիկնակապն ու զգեստին գոյնը հոգւայ երկնային թռիչքը կը ցուցընեն: Ատոր երկու կողմը մէկ մէկ հրէշտակ մէկ մէկ տախտակ կը բռնեն այս վերնագրով՝ Ի զիցն ազգմանէ (Numine affatur):

Գծագր-Ռէնը կը ներկայացուի իբրեւ թեւաւոր երիտասարդ մը, որ մէկ ձեռքը գծագրութիւն մը բռնած է, որ կ'աւել ձեռքն ալ գծագրութեան գրիչ քովը կը տանուի պէսպէս գծագրեալ տախտակ մը:

Գաւառ-Ռէնը կը ներկայացընէ կին մը, ձախով բռնած ողբերգական (— սեւեռեալ աւջը եւ թանձրահոյճը ցցունքով —) եւ կամ խեղճատական (պատմական) գիմակ մը: Եւ ձեռքը դաշտն մը եւ յիմարաց ցուպը (տես կատակերգութիւն): Վատիկանի Բիշոփ-Գլեմեն-գինոյ թանգարանին Մուսայից սրահին գեղեցիկ զարդերէն է ողբերգութեան Մուսայի Մելպոմենէ՝ բազմաձեւ հանդերձիք, ալ ուրն ապառաժի մը յեցուցած, ձախ ձեռքը ողբերգական գիմակ մը, ալն ալ գնդակի մը կայ:

Գեւադիշտ-Ռէնը մերթ իբրեւ աստուած, մերթ իբրեւ աստուածուհի, եւ մերթ իբրեւ Հասպուտ կը ներկայացուի: Իբրեւ աստուած՝ կը տեսնուի Ասկլեպիայ (Esculape) պատկերին տակ: Գլուխը կերպարանաց եւ ծանր գրից կողմանէ Արամազդայ գլխոյն կը նմանի. մարմնոյն վերին մասը մերկ է, մէջքէն վար ծածկուած խորշաքը ափածանելեալ: ձեռքը գաւազան մ'ունի, որուն ոձ մը ձաղպատած է. քովը կը տեսնուի աքաղաղ մը, արթնութեան նշանակ: — Գեղազորութիւնը կը ներկայացուի նաեւ իբրեւ դուստր Ասկլեպիայ՝ Հիգիէա

(Hygiee), աստուածուհի առողջութեան: Ասկլեպիայ դեռահաս Համեստ օրորոգ մըն է, գլուխը դափնեայ կամ բոխկան խոտերու պսակ մը: ձեռքը լեցուն տաշում մը բռնած, որմէ ջուր կը ծծէ կանգնուած ոձ մը: Երբեմն ձեռքը կ'ունենայ Ասկլեպիայ գաւազանը: — Արեւապէս գեղագործութիւնը կը ներկայացընէ Հասպուտն առողջութեան ճեղեքափորտ, որ իւր վերակուին մէջ փաթթուած՝ ձեռքը կը բռնէ Ասկլեպիայ գաւազանը: Երբեմն ալ ճեղեքափորտ երրորդ Պարկային՝ Ատրոպէին (Atropos) քով կը նկարուի, որ Ատրոպէին ձեռքը բռնած՝ կենաց թելը կտրելու կ'արգելու:

Երեւոյն-Ռէնը կը ներկայացընէ Ապոլոն աստուած՝ քնարի ձեռքով: Երբեմն Մուսայք ալ զինք շրջապատած կ'ըլլան:

Երեւոյն-Ռէնը այլաբանօրէն կը ներկայացընէ Գեմետրէ գիցուհին, որ իբրեւ հրաշագեղ եւ ծանրաբարոյ կին մը կ'երեւայ, զգեցեալ երկայն եւ խորշաքերին պարզօտ մը, վրայէն ալ կարճ վերարկու մը: Բազումները մերկատիգ են. մեկնի կամ ցորենահասակ պսակ մը գլուխը պատած: Հասկերը կը տրուին իրեն իբրեւ պարգեւէ պաշտպնի պողոց: Իսկ մեկունը թէ՛ այս անկոյն պողպատեղութեանն յամար, եւ թէ՛ զօրոցի մը հետեւելով, որուն համեմատ՝ Գեմետրէին, որ իւր հափափեալ Պրոսերպինա (Proserpine) դուստրն երկայն ատեն փնտնելէն ետեւ խնջ ու վաստակ էր, քիչ մը մեկն տուին, որպէս զի քուն ըլլայ, որմէ երկայն ատեն զրկուած էր: Գիցուհին ձեռքը կը բռնէ մանգաղ մը կամ ջահ մ'ալ: Քովը կը տրուի Տրիպտոլեմոս (Triptolème) որդին, կանգնուած կառքի մը վրայ, որուն վիշապներ լծուած են: Գեղաքը ցորենի հասկերով աղեղաղեալ է, եւ Տրիպտոլեմոս մօրն յանձնարարութեան համեմատ՝ ցորենիղինաց մշակութեան արուեստն ամէն գաւառ կը տարածէ:

Գեւադիշտ-Ռէնը կը ներկայացընէ իւր Մուսայն՝ Թաղիս, որ կը ծանցուի ծիծաղադէմ կամ նաեւ պատուած գիմակէն, զոր Թաղիս ձեռքը կը բռնէ, եւ իւր գաւազանէն՝ որ «Գիմարաց ցուպ», կը կուռի: Այս գաւազանին ծայրը մարդու փոքրիկ գլուխ մը կ'ըլլայ, բոժոժաւոր երեկոյն ձգեարախօք մը վրան:

Չիւլուր-Ռէնը կը ներկայացընէ կին մը, որ մէկ ձեռքը գաւազանիկ ու խթան մը, մէկալ ձեռքն ալ սանձ մ'ունի. Հասպուտ մ'իրեն թամբը կը բռնէ հանդերձ ասպատանի: — Կը ներկայացուի նաեւ իբրեւ կաստոր, որուն

սաղաւարտին վրայ կամ գլխէն վեր աստղ մը կը փողփողէ. մէկ ձեռքը մտրակ, մէկալ ձեռքը ձի մը սանձէն կը բռնէ:

Ճարարագիտութիւնը կը ներկայացուի յոյն զգեստի եւ կեղզարանաց տակ, որ կը զգաղի տախտակի վրայ շէնքի մը յատակագիծը յօրինելու. քովը կ'երեւայ կարկին եւ անկիւնաչափ:

Ճարարագիտութիւնը կ'երեւայ Բազմերգակ (Polyhymne) Մուսային կերպարանաց տակ, խորշխորչանի Հանգերձիւք, սեգ կեցած, աջն ամբարձած, ձախովն գալարեալ մագաղաթ մը բռնած, եւ կամ աջովն ալ չորիքսայրի շանթիւնալք մը բռնած: Քովը կը տեսնուի սիւն մը, վրան Պերիկլէսայ արձանը, նաեւ Ղեմտութենայ եւ Աիկերոնի գործերը:

Նշխարութեան յայտարար են վերձին եւ երանգակը. ներկայացընողին պարանոցն ոսկի մանեակ մը կ'ըլլայ՝ պղտիկ դիմակաւ: Որպէս զի նկարչութիւնն մասնաւորապէս բնութեան նմանող ցուցուի, ձեռքն խափ պատկերը կը տրուի, կամ քովը կը դրուի: Երբեմն նկարչութեան անունին վարպետներ զինք չըջապատած կ'ըլլան:

Պարփայտութիւնը կը ներկայացընեն պարտիզպանութեան աստուածութիւնները. այսինքն՝ Վերտումնոս (Vertumne) աստուածն ու Մրգանշոյշ (Pomone) զիցուհին: Վերտումնոս (— որ ըստ ինքեան չորս երանակաց փոփոխութեան յատուածն է, —) իբրեւ երկրաստարգ կը ներկայացուի. գլուխը դրած պարտիզպաններէ պսակ մը, ձախ բազկին վրայ զնդուն ամաղթեղձեր մը, աջն ալ յատուցիկ մը: Բաց ասկէ կը տեսնուին նաեւ քովերը՝ պտուղներ եւ պարտիզի գործիքներ: Նշնպէս կը ներկայացուի իւր կինը Մրգանշոյշ, այն հրաշագեղ յաւէրժահայրը, զոր դաշտաց աստուածներն ի զուր ամուսնութեան խնդրեցին, եւ միայն Վերտումնոս կրցաւ զինք շահիլ:

Պնշխարութիւնը կնոթ կերպարանաց տակ կը ներկայացուի. յայտարարներն են պղնձակուռ գրիչ, քանդակագործի ու գրոց, եւ պղնձի տախտակ մը քանդակել սկսուած:

Տղփարութեան արուեստը կը ներկայացընէ մարդ մը՝ նշանագրաց լեցուն արկիւն առջեւ կեցած, ձեռքն ալ տպագրութեան ձագարն՝ օրով երբեմն նշանագիրը կը թմանքուէին. քովը կը տեսնուի տպագրութեան մամուլն:

Քնարութեան կը ճանչցուի իւր գործիքներէն, որ է գուր ու մուրճ: Առջեւը

Հերակղեայ կիսաբանդակ արձանը, քովն ալ գլուխ կամ կիսարձան մը կը տեսնուի:

7. Գիտութիւնը:

Նշխարութեան յայտարարներն են երկրագունդ եւ ասրաւ. քովը կը տեսնուի Սարաբանի՝ Հին աշխարհագրի գործերը:

Նշխարութեան կը ներկայացընէ խորշխորչանի զգեստով կին մը, ձեռքը պարզեալ մագաղաթ մը, որուն վրայ մոլորակաց դուրսութիւնը կը նշմարուի. քովը կը տեսնուի Հեռագէտ եւ երկնագունդ: Նաեւ Ուրանիա՝ աստղագիտութեան Մուսային կը ներկայացընէ Նոյնը, նստած ժայռի մը վրայ, ձեռքն երկնագունդ եւ Հեռագէտ. գլխոյն վրայ ալ երկու փետուր ցցուած:

Բնաշխարհութեան ներկայացուցիւն է Իսիս՝ շրջապատեալ Շահագետներէ, որոնք բնական գիտութեանց ձիւղերու մասնական առարկաներով կը զբաղեն:

Նշխարութեան յայտարարներն են իւր գործիքները. բաց ասկէ նաեւ երկրաչափական ձեւեր, եւ Եւկլիդէսայ՝ Հին ուսողագիտին գործերը:

Թանգարանութեան կը ներկայացընէ տախտակ մը լի թուանշանք. երկրորդական յայտարարն է քառանկիւն մը Հանգերձ անկիւնագծիւ. այս պատկերը կը բովանդակէ թուաբանութեան տարրերը՝ բովանդակ արաբացի թուանշանները:

Իւրօրօնութեան կը ներկայացընէ արդարութեան սպտիկը. քովը կը տեսնուի Յուստինիանոսիօրինագիրը (Pandectes, Digeste), որուն վրայ F. F. գրուած է:

Պարփայտութիւնը կը ներկայացընէ իւր Մուսային Վիլի (Olio), որ իբրեւ օրիորդ մը կանգնած կամ նստած կը ներկայացուի. ձեռքը գալարեալ մագաղաթ եւ գրիչ, գլուխը դափնեպսակ. քովը շատ անգամ կը տեսնուի արդի մը լի գալարեալ մագաղաթներով. նաեւ հոյակապ պատմագրաց, մանաւանդ պատմագրաց հօր՝ Հերոդոտոսի գործերը:

Տղփարութեան կը ներկայացուի վառարանի քով թորանոցներով զբաղած. երկրորդական յայտարարներն են սրուակ, հալոց եւ կոշտ հանածոք:

Փնշխարութեան կը ներկայացընէ սիգագէմ աստղապսակ կին մը, մէկ ձեռքը գաւազան, մէկալ ձեռքը բաց գիրք մը բռնած: Երբեմն Սոկրատայ կիսարձանին վրայ ծանր կը

խորհի. քովը կը տեսնուին Պղատոնի եւ Արիստոտէլի գործերը:

Քննադատութիւնն իրեն Կլոդիոս քննադատ՝ ձեռքը կը բռնէ կշռորդ մը լի գրքերով. քովն ալ Արիստոտէլի, լնկինոսի եւ Կուլնտիլիանոսի գործքերը. իսկ իրեն շար պարտաւարդէս՝ կը ներկայացնէ գրքեր բզկատով ընգզայ մը (Furie):

8. Այլնուայր:

Աշտուտիւնը կը ներկայացուի ձեռքն երկայն գաւազան մը, որուն վրայ խոյր մը կայ (Գուլէյմոս Թէլլ). առջեւը կը կենայ խորտակեալ շղթայ մը, քովն ալ արմաւենի մը: Խոյրն ու գաւազանն Տնոց քովն ալ կար. վասն զի գերւոյ մը ճանդիսական ազատութեան ժամանակ ի Հռոմ՝ նոյնները կը գործածուէին. տէրն իւր գերին կը բերէր Հիւպատոսին առջեւ, ձեռքէն կամ գլխէն կը բռնէր, անգամ մը շուրջ կը դարձնէր զինք, եւ ապառկ մը կու տար ըսելով. «Կուգեմ որ այս մարդս ազատ ըլլայ», Այտ տունն Հիւպատոսը գերւոյն գլուխը գաւազան մը կը դնէր ըսելով. «Ազատ կ'ընեմ գրեզ ըստ սարքինեան սովորութեան», Հիւպատոսին վարդաւոր նուիրակը (Տրապարա-կական ծառայն) այնուհետեւ քանի մ'անգամ ազատագրին գլուխը վարդաւոր կը զարնէր. իսկ ազատագրիւր կ'երթար փերմիայի տաճարը խոյր մը կ'առնուր ի նշան ազատութեան:

Աշտուտիւնը կը ներկայացնէ տղայ, կամ կին եւ կամ ծեր մը. ինքը վախ, դուռն ինկած. զգեստը պատառուած. ցուպն ու կապոցիկը կը ցուցնեն չքաւորութիւնն ու թափառական կենսքը. երբեմն մէկ ձեռքն ողորմութիւն առնլու կը կարկառու: Փարիզի 1867ի համաշխարհական ցուցահանդիսին մէջ մարմարեայ փորրիկ արձան մը կար, որ աղքատութիւնը աղու մը կերպարանաց տակ կը ներկայացնէր: Ատիտ ու ողորմելի դիմաց քրտաշարժ հայեցումն, եւ թերաբաց ձեռաց երկնոտ կտրկառուին այնպէս ազդեցութիւն կ'ընէին, որ անցաւորք փորրիկ Աղքատութեան կը գծային, եւ մէկը — մը, ուրիշ մը շարքերէն եւ այլն ձեռքը կը դնէին, որ յաճախ բլրածնէ կը լեցուէր:

Աշտուտիւնը կը ներկայացնէ գեղադեմ երիտասարդ մը օսկերայն հանդերձիւք, գլխոյն վրայ մալկերան (marjolaine) պսակ մը, ալը ընտ մը, ձախը շղջաւորու լաց գեղնադոյն: Երբեմն ձեռքը միտենալ պսակ մ'ալ կամ ծաղկապատ թղթազալար մ'ալ կը արուի:

Առիւ կը ներկայացուի իրեն քողածածուկ պիտակահանդերձ կին մը: Իւր յայտարարն է Սիլինքս, քովն անուանի առականօսից՝ Եսովկոսի եւ փգրտի գործքերը:

Աշիւն Տին առակին համեմատ (— Առթին ճակատը երկայնահեր է, ետեւը կնդակ, Fronte capillata est, post est occasio calva —) կը ներկայացուի իրեն արշաւող. հովն երկայն հերը յառաջ կը մղէ, բայց առանց կերպարանքը ծածկելու. օտից վրայ թեւեր ունի, ձեռքն յեցեալ անուց մը, որ արագութեան նշանակ է:

Առիւն-Քնն ներկայացուցիչն է առողջութեան դիցուհին՝ Եսկուլպի դուստրն Հիգիէա, իրեն օրիորդ պարզ հագնաւորով, եւ պարզ կեցածքով. գլուխն ունի դափնւոյ կամ բոշկական խոտերու պսակ մը, ձեռքը կը բռնէ տափարակ տաշտ մը, քովն ալ օձ մը կը տեսնուի, որ կամ գիրկը կեցած, կամ ծնգացող վրայ ճաղապատեալ կ'ըլլայ, կամ տաշտէն կը խմէ, կամ քովը սեղանի մը պատաստեալ է, եւ կամ կը կախուի ծառէ մը՝ որ դիցուհւոյն քովն է:

Աշիւն-Քնն յայտարարն է կռուին, ճիրաններուն մէջ քար մը վեր բռնած:

Գեղեցիկութիւնն իրեն անարուեստական, կոյտառ ու գուարժ գեղեցկութիւն՝ կը ներկայացնեն Տրեշտակիներն: Գեղեցկութեան այս դիցուհին — զոր Յոյքը Քարիտայք կը կոչեն, — Ասողկան քով ապրող կը մտածուէին, իրենց անակութիւնն ալ Մուսայից քով: Սովորաբար երեք են թուով. Ագլայէ (Aglæa, Aglaia), Եւփրոսինէ (Euphrosyne) եւ Թալիա (Thalie): Ասոնք, ուստի եւ Գեղեցկութիւնը, թեթեւահանդերձ աղջկուք են, որ կը կաքաւեն. վարդն ու մուրնն իրենց վերադիրն է. իսկ եթէ տապալուր մ'ունեն, որ բախտն նշան է, այն կը ցուցնէ թէ գեղեցկութեան վրայ վստահութիւն չ'ունեցուիր, փոփոխական է եւ բախտի ենթարկեալ: — Իսկ Դիմիտրի գեղեցկութիւնը կը ներկայացնէ գեղեցկութեան դիցուհին՝ Ասողիկ, Հեռայ (Pâris) խնձորը ձեռքը, իրեն առհաւատեալ Գեղեցկութեանը, զոր Հեա տուա իրեն իբրեւ գեղեցկագունի քան զՀերա (Juno) եւ քան զԱթենաս (Minerva): Խնձորին վրայ գրուած է՝ «Գեղեցկագունին»:

Եւրոը կը ներկայացուի իրեն երիտասարդ մը թիթեան թեւերով, որ երազոյն թեթեւութեան եւ պատկերասրը հաճոյականութեան նշանակ է: Գլուխը կը հանգչի մկնոնի պսակ

մը, ձեռքն ալ ամաղթեղջիւր մը, որմէ ամեն-
ազգի իրեր՝ թագ, դրամ, տապեղուռնք,
բաժակներ եւ այլն կը հոսեն:

Երէն-Քան-Քան-Քան կը ներկայացնէ դա-
միանկարէ կին մը, մէկ ձեռքը խորազան, երեսմե
ալ գուազան, որ փոխանակ գլխոյ՝ երգիծա-
բանի մը գլուխն ունի. քովը կը տեսնուին հին
երգիծարաններ՝ Արքիլըսոս, Սիմոնիդէս, Եսո-
փոս: — Իսկ իրերու Հանգար-Քան-Քան-Քան կը
ներկայացնէ երիտասարդ մը խորամանկ գիմք,
որ ձեռքը գաւազան մ'ունի, որուն վրայ եր-
կերես գլուխ մը կայ. մէկալ ձեռքը քանի մը
փքին ունի, քովն ալ Սփինքս մը կը կենայ:

Երէն-Քան-Քան-Քան կը ներկայացուէր, մերթ իրերու դեռահաս աղջիկ
մը, որ բազկաց մէջ նպաստակ կամ ճագար
մ'առած մը փախչի. եւ մերթ իրերու ծեր մը,
որ մարմինը դէպ ետեւ ծռած՝ ձեռնամած
կը կցէ: Երկու դիպաց մէջ ալ գէմքն երկիւղի
ու սարսափման պագցում կը ցուցնէ:

Երէն-Քան-Քան-Քան կը պատկերացնէ կին մը,
որ ձախ ձեռքը զեղուն ամաղթեղջիւր մը, ալը
ձիթեկնուոյ ճիւղ մը կամ տէգ մը կամ Հերմէս
գաւազանն ունի, այն է՝ գաւազան մը, որուն
վրայ երկու օձ կը ճաղպատաին:

Հինգ Զօնայութի մարդոյ կը ներկայա-
ցուին իրերու հրեշտակիներ կամ մանկիներ,
որոնցմէ իւրաքանչիւրը հինգ զգայարանաց
միոյն հետ զբաղած է: Մէկը ձեռքն աչաց
սողջեւ բռնած է՝ հեռուն տեսնելու համար:
Երկրորդը ձեռքն ականջաց ետեւ անցուցած է:
Երրորդը ծաղիկ մը կը հոտուրայ: Չորրորդը
պտուղ մը կը ճաշակէ: Հինգերորդը ձեռքերը
բոցէ մը կ'ազատէ: Նաեւ իրերու յաւելորդաց
համապատասխանող անասուններ լուրերին կը
գրուին, ինչպէս՝ բազէ, նպաստակ, շուռ, այծ
եւ չղջիկ:

Իստոյն-Քան-Քան իւր դիցուհին Աթենաս կը
ներկայացնէ: Այս դիցուհին ամենէն աւելի
իւր սաղաւարտէն եւ վահանէն կը ճանչցուի,
ինչպէս նաեւ կնքուածքէն եւ երեսոց նաեւ
տատուն նկարագրէն: Իրերու այլաբանական
պատկեր սաղաւարտին վրայ կ'ըլլայ Սփինքս մը,
քովն ալ բու մը. վահանին մէջտեղը կը տեսնուի
Մեգարայի գլուխը՝ օձաձեւ մազերով: Վահանի
տեղ կ'ունենայ երեսմե՝ Պալլասայ այծենի
վահանն իրերու փողկապ ուսոց եւ կրծող վրայէն
նետած. այն ատեն Մեգարայի գլուխն առջեւը
կրծող վրայ կ'ըլլայ: Վասիկանի Պրաքսէլա Նուս-

վոյի Աթենասայ պատկերը, գործ չուսթ ինիանիի,
ոտից քով օձ մ'ունի, ի նշան խոհեմութեան:
Իստոյն-Քան-Քան կը ներկայացնէ դիցուհի
մը, ալը ձիթեկնուոյ ճիւղ բռնած, ալ ոտից տակ
զենքեր: Իրեն գեղեցիկ յայտարարներէն մին է՝
սաղաւարտ մը, զոր սարգ մ'ոստայնով պատած
է: Խաղաղութիւնն եթէ իւրեւ գործող կ'ու-
զուի ներկայացնել, այն ատեն զինաց դէզը
ջահով մը կ'այլուէ: Հինքը խաղաղութեան
ձեռքը կու տային անտէգ տիգարուն մը, որ
տիրողն եւ քրմի նշան էր:

Ալիւսայ Իստոյն-Քան-Քան կը ներկայա-
ցուին բնութեան համաժամ: Մարտիկն կը ներ-
կայացնէ ցասկոտ մարդ մը, որ ձեռքն ի սուր
կ'արձակէ. քովը կը տեսնուի հնդկահաս մը,
որ բարկացած կ'ուռնի: — Մեգարայից կը ներ-
կայացնէ հասակաւոր մարդ մը, որ գլուխը
թախածափն յեցուցած է, ծղիքը կը հանգչի
դաշունի եւ չուանի վրայ. գրամի բազմա-
խեայ արկը մը քովը կը կենայ. չղջիկներ
շուրջը կը թռչտին: — Մարտիկն կը ներ-
կայացնէ հաստաբետ մարդ մը՝ պատառա-
տուն հանդերձիք, որ գիշերուան խուրիւ եւ
քնեած ձեւերով անկողին մը կ'ուզէ նետուիլ.
քովը կը տեսնուի կրկայ մը: — Աթեն-
քան-Քան-Քան իրերու անխամ հագած՝ զուար-
թաղէմ երիտասարդ մը գլուխը ծաղիկասակ,
ձեռքը բաժակ մը. քովը կը տեսնուին կաքաւի
թմբուկ, դիմակ եւ տապեղուռնք: Կը տեսնուի
նաեւ թեթեւ մը վարդի վրայ նստած:

Երէն-Քան-Քան կը ներկայացնէ կին մը
գերուոյ հանդերձիք, հերքը խոզուած, ուսոց
վրայ լուծ մը բարձած, կամ շղթայ մ'ուսերէն
վար կախուած:

Երէն-Քան-Քան յուրախութեան պէս կը ներկայա-
ցուի. բայց պէտք է ձեռքը Յիմարաց ցուպը՝
այսինքն բոժոժաւոր խուրիւ գաւազանն ան-
հրաժեշտ ունենալ:

Համարուն եթէ կ'ուզուի պատուէն զանա-
զանել, կը ներկայացնէ դափնեպսակ եւ թեւ-
աւոր հրեշտակիկ մը, որ ձեռքն ունի դափնե-
պատ շեփոյ մը:

Մարդուս Համարուն այլեւայլ կերպով կը
ներկայացուին: Եթէ չորս հասակներն ի միասին
կ'ուզուի ներկայացնել, իւրաքանչիւր հասակը
անհասները կը բաւեն ներկայացնելու: Իսկ
եթէ այլաբանութիւնը գործողութեանց հետ
կապել կ'ուզուի, այն ատեն Զօնայութի կը
ներկայացնեն խաղաղող տղայը, կամ լոկ տղայ
մը, որուն քալել կը սորվեցուի կապով: —

Երէտաւորութիւնն օգտակար գործոց կը զբաղէ կամ կը կաքաւէ, կամ — Տին ռոնով — Հիմենի (Hyemen) զոհ կը մատուցանէ: — Այբա-Ռիւնն իբրեւ սպարապետ ձեռքն սպարապետութեան գաւազան կ'ունենայ. կամ տղոց կրթութիւնն կու տայ. կամ իբրեւ Տիկին (Matrone) շուրջ տղայք բոլորած են: — Ծեր-Ռիւնն սպիտակահեր պատերազմող է, քովը զէնք ու շքանշաններ կեցած. կամ իբրեւ յարգեղեն Տիկին տղոց եւ թուանց մէջ:

Հնութեան ներկայացուցած պատկերներէն շատերը, որ միշտ չորս Տասակ չէր ընդուներ, կը համապատասխանեն յաղորդ Տասակաց ներկայացուցման: Տալ-Ռիւնն կը ներկայացնէ դիցեցիկ մը յորորոցի, զոր Մուսայ մը կը դիտէ: — Երէտաւորութիւնը՝ երկտասարդ մը, որ ձեռքն Աթենաս դիցուհւոյն կը կարկառու: — Այբա-Ռիւնը՝ մարդ մը, որ Հերակղեայ պատկերին առջեւ զոհ կը մատուցանէ, դափնեպտ սուր մ'ալ քովը կը կենայ: — Աերջապէս Ծեր-Ռիւնն կը ներկայացնէ ծեր մը, որ բարեկամաբար ձեռք կու տայ երիտասարդի մը, որ շերտի քով կը կենայ գլխիմայր ջահ մը բռնած: Երկտասարդը մահուան նշանակ է, որ կենաց ջահը կը շնչուցանէ:

Հարա-Ռիւնն կը ներկայացուի իբրեւ երանկութեան կամ յաղթութեան դիցուհի մը. ձեռքի ամաղթեղջերան փոխանակ ծաղկանց ու պտղով ոսկւով լեցուն կ'ըլլայ:

Հոփ Տնոց համեմատ կը ներկայացուի իբրեւ աղջիկ մը թիթան թեւերով: Եթէ մարմնէն բաժանուած ուղուի ներկայացուիլ, այն աստեղ թիթեւ մըն է, որ մեռելի դանգէ, կամ շերմէ եւ կամ դիակէ մը կը թռչի կ'երթայ:

Մահը, քոյն եղբայրը, կը ներկայացուի ըստ Տնոց իբրեւ ծանրագէմ, թախծերես եւ թեւաւոր երիտասարդ մը. գլուխը կը հանգչի աջին վրայ, որ գլխիմայր ջահի մը յեցած է. ձախը՝ որ ջահին քովէն ի վայր կը կտնտի, կը բռնէ պսակ մը՝ վրան թեթեւ մը: — Միջին դարու մէջ մահը կը ներկայացնէր կմաղի մը, որ մէկ ձեռքը գերանդի, եւ միւսն աւազի փամացոյց ունի: Երբեմն կմաղիքի սրունքները նոնոյ պսակ մը կը պատէ. երբեմն ալ մահուան չղջկան թեւեր կը արուին:

Յալ-Ռիւնն կը ներկայացնէ իւր դիցուհին, թեւաւոր եւ իբրեւ սուրացող ելած է գնդակի մը վրայ. գլուխն ունի պարսպածագ մը, կամ խոտոյ պսակ մը՝ եթէ յաղթութիւնը քաղաքի մը վրայ եղած է, մէկ ձեռքը դափ-

նոյ պսակ մը, միւսն՝ արմաւենոյ ճիւղ մը: Քովն եթէ կայ աւար առնաւած դիմոց կարկառ, կը նշանակէ ցամաքային յաղթութիւն. իսկ եթէ նաւու ճայր մը՝ ծովային:

Յալ-Ռիւնն կը տեսնուի իբրեւ թեւաւոր կին, որ գնդոյ կամ անուոյ վրայ կեցած՝ ամաղթեղջեր, երբեմն ալ երկու զին (— մէկը բախտին յաղթող, մէկուն անյաղող նաւակին համար —) ձեռքը կը բռնէ: Երբեմն աչքերը կապուած կ'ըլլան:

Յիւր-Ռիւնն կ'ունենայ զգեստ մը գոյն-զգոյն քրթիւքներէ խառնիխառն կարուած. գլուխն յիմարաց երկայնաձեւ խոյր մը կը ծածկէ. ձեռքը գաւազան մը, որուն ծայրը թղթէ հողմաղաց մը կայ:

Ռ-Եր-Ռիւնն կը ներկայացնէ դեռահաս, ծիծաղերես, զուարթագէմ եւ ծաղկապսակ աղջիկ մը: Մատիկ ուրախութիւնն աջ ձեռքը գաւազանիկ մը կ'ունենայ, որուն ծայրէն ձախ-գարակ մը կախած է: Ինչպէս ուրիշ տեղեր, նոյնպէս հոս ալ աղջկան տեղ՝ շատ անգամ թեւաւոր հրեշտակիկ մը կ'ըլլայ:

Պարե-Ռիւնն կը ներկայացնէ պատերազմի դիցուհին Պելոննա, որ Աթենասայ պէտ ստղաւարտ, վահանս ու սուր եւ նաեւ ջահ մ'ունի: — Նաեւ Արէս, պատերազմի աստուածը, նոյնին ներկայացուցին է. կը տեսնուի կանգնած կառքի մը մէջ, զոր Պելոննա կը կառավարէ:

Պարե-Ռիւնն կը ներկայացուի իբրեւ դիցուհի աստղապետ. ձեռքն ունի դափնոյ պսակներ եւ երբեմն, ըստ մասնաւոր դիպաց՝ սուր, գիրք եւ այլն: Այս դէպքին՝ սուրը, գիրքը եւ այլն դափնոյ պսակաւ պատեալ կ'ըլլայ, ցուցնելու համար՝ որ պատերազմական, մասնաւոր գրական եւ այլն պատիւ ստացած է:

Յաւ-Ռիւնն Ողորմութեան պէս կը ներկայացուի:

Փոր-Ռիւնն կը նկարուի իբրեւ հասակաւոր կին մը, որ ձեռքը հերիւն մ'ու փոր-ձաքար կը բռնէ: Փորձաքարը ճշմարիտ ոսկին կը ձանձրէ:

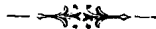
Քալ-Ռիւնն կը ներկայացնէ կին մը՝ ձեռքը սուր ու լախտ մը. ասից տակ առիւծի մորթի մը կը կենայ:

Քալ-Ռիւնն կը ներկայացնէ մանչ կամ երիտասարդ մը, որ առիւծենոյ վրայ կը հանգչի. ձեռքը մեկնի գլուխ մը բռնած. կամ նաեւ կապարեայ գաւազան մը, քովը կը տեսնուի մոզէղ մը: Առիւծենն քնոյ ամենապաղթ զօրութեան յայտարարն է. իսկ մոզէղն՝ ըստ

առասպելին՝ կը հսկէ մարդկանց քով, եւ կը զարթուցանէ. երբ ո՞՞ մը մտենայ:

Այլաբանական պատկերները քնով չվերջացրեելու համար՝ վերջերս մեր տեսած մէկ այլաբանութիւնը դնենք: Չեւք մը վառ լցս մը բռնած, որուն բոցին շուրջը մօզուկներ կը բզզան. այն միջոցին պիտակ մը ձեռքը կը խայթէ: Պատկերիս տակ գրուած է.

Թէեւ մօզիկը թեւիկներն պրէ,
Կարմին ու բլրիկը ճալմեցընէ,
Լոյսը կը ֆայ լցս:
Եւ թէեւ քիւսիւնդի պիտակը զեւ խայթէ,
Չեմ թողուր լցսը:

Ծ Ի Ր Ա Ի Տ Ը Ն Ի Ր Բ Հ Ա Ի Ի Գ

Առ երջանիկ ամուսնութիւն երկուք հարկաւոր են. սէր եւ քանատրութիւն:

*

Մարդուս երջանկութիւնն ի լիութեան սրտի կը կայանայ:

*

Զրպարտութիւնն ո՞՞ մին է, որն որ իւր խածուածքովս միշտ ամենէն բարի եւ ամենէն ազնիւ բանը կը թունաւորէ:

*

Փնտռէ անհասանելի զաղափարականը՝ որչափ կ'ուզես. քայց ծեռքը երկրեցուր իրականին՝ որ քեզի մտիկ է:

*

Ամենողութիւնն նպիտակ եւ անգիր մատանն մին է, որուն մէջ բարի կամ չար խորհուրդները — առաքինութիւնք կամ՝ միութիւնք — անջինջ նշանագրովք կ'արձանագրուին:

*

Ամէն բարոյական գործոյն՝ միայքը ճրագ բռնած եւ մատնացոյց առջեւէն կը քալէ:

*

Բարի կինն իւր ամուսնոյն տեսանելի պահապան հրեշտակն է:

Հ. Ռ. Պ.

Ո Ղ Ջ Ո Ւ Տ Ն Ա Ի Թ Ո Վ

(A. Grün).

Անշափելի, անվերջ ձգուած,
Շողուն, անդորր ու տխրագգած
Կեցած առջեւս եւ այս պահուն
Ո՛վ հինաւորց սուրբ ծովը անհուն:

Եւ ողջունեմ՝ զքեզ արտասուօք,
Լոկ որպիսի ցօղէ մորմոք,
Դերեզմաննոց երթ տխրագին
Ողջոյն տայ իւր սիրած շիրմին:

Զի մեծ, խաղաղ գերեզմաննոց
Ես, ընդարձակ դամբան մի գոց,
Եւ որչափ կեանք, քանի յոյսեր
Ես ցուրտ ծածկիդ ներքեւ սրողեր:

Բնաւ շնոյ պահեր անոնց համար
Խաչ յուշարար, անշուք մի քար,
Լոկ փակերուդ վրայ ողբագին
Շրջի շիրիմ՝ — քեւալ հոգին:

Կամ՝ ողջունեմ՝ զքեզ բերկրանքով,
Զոր լոկ կ'ազդէ հոգի անխռով,
Երբ լայնասփիտ հարուստ պարտէզ
Իւր աշերուն պարզուի ի տես:

Զի ես ստուգիս պարտէզ մ'անյաւ,
Անդ մի սիրուն, ատոք անքաւ,
Ազնիւ ծիւր, զանձեռ առատ,
Ժածկէ ալիքը թիրեղառատ:

Նման դրախտի լուրջ մարգերուն
Է քու երեսը հարթ, դալարուն,
Բուստ, մարգարիտ՝ մայրիք կրկին
Են այն ծաղկունք որ քեզ ծաղկին:

Ինչպէս պարտէզ մ'անխոս շրջիկը՝
Սահին նաւեր վրայէդ մշիկ,
Գանձուց մթերք բերեն տանին,
Ողջամբ յուսով կու գան մեկնին:

Հ. Ա. Վ.

